

Vergaderjaar 2000–2001

25 097

Structuurverandering elektriciteitssector

26 603

Uitvoeringsnota Klimaatbeleid

Nr. 50

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 7 mei 2001

De vaste commissie voor Economische Zaken¹ heeft op 11 april 2001 overleg gevoerd met minister Jorritsma-Lebbink van Economische Zaken over:

- **de brief van de minister d.d. 16 februari 2001 inzake vragen over offshore en near-shore windenergie (EZ-01-98);**
- **de brief van de minister d.d. 21 februari 2001 inzake stimulering invoering duurzame energie in de lidstaten van de EU (EZ-01-106);**
- **de brief van de minister d.d. 8 maart 2001 inzake liberalisering van de groene markt (25 097, nr. 47);**
- **de brief van de minister d.d. 21 november 2000 inzake waterstof (26 603, nr. 35);**
- **de brief van de minister d.d. 10 april 2001 inzake de uitvoering van een aantal moties over het energiebeleid (27 400 XIII, 26 603, nr. 51).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

¹ Samenstelling:

Leden: Blaauw (VVD), Biesheuvel (CDA), voorzitter, Witteveen-Hevinga (PvdA), Leers (CDA), Voûte-Droste (VVD), ondervoorzitter, Rabbae (GroenLinks), Hessing (VVD), Giskes (D66), Marijnissen (SP), Crone (PvdA), Van Dijke (ChristenUnie), M.B. Vos (GroenLinks), Van Walsem (D66), Hofstra (VVD), Wagenaar (PvdA), Stroeken (CDA), De Boer (PvdA), Van den Akker (CDA), Geluk (VVD), Ravestein (D66), Verburg (CDA), Blok (VVD), Hindriks (PvdA), Dijsselbloem (PvdA) en Bolhuis (PvdA).

Plv. leden: Snijder-Hazelhoff (VVD), Atsma (CDA), Wijn (CDA), Klein Molekamp (VVD), Vendrik (GroenLinks), De Swart (VVD), Van den Berg (SGP), Poppe (SP), Kuijper (PvdA), Van Middelkoop (ChristenUnie), Van der Steenhoven (GroenLinks), Schimmel (D66), Van Baalen (VVD), Herrebrugh (PvdA), Van der Hoeven (CDA), Smits (PvdA), De Haan (CDA), Van Beek (VVD), Bakker (D66), Schreijer-Pierik (CDA), Udo (VVD), Hamer (PvdA), Koenders (PvdA) en Schoenmakers (PvdA).

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **De Boer** (PvdA) spreekt steun uit voor het near-shore windpark (NSW), dat is opgezet om meer te weten te komen van de technische vraagstukken bij windmolenparken in zee. Het verbaast haar dan ook dat thans reeds een discussie gaande is over het realiseren van een offshore-windmolenpark van het consortium E-Connection. Het gevaar bestaat dat nu de steun voor het NSW zal vervallen, terwijl het project van E-Connection nog tal van onzekerheden kent en wellicht mislukt. In haar optiek moet eerst lering worden getrokken uit het NSW-pilotproject voordat nieuwe projecten kunnen worden gestart. Zij gaat ervan uit dat de minister in het verlengde van de eerdere afspraken op dit punt dezelfde mening is toegedaan.

Ook brengt zij onder de aandacht dat nog minimaal een windenergievermogen van 1100 megawatt op het vaste land moet worden gerealiseerd. In dat opzicht is de tekst in de Vijfde nota ruimtelijke ordening teleurstellend. Tijdens de begrotingsbehandeling gaf de minister aan dat in deze nota de grootschalige locaties voor windenergie zullen worden opgenomen, maar in de nota blijken alleen criteria te zijn opgenomen en

geen specifieke locaties. Als het kabinet van opvatting is dat in deel 3 alsnog locaties worden vastgelegd, dan zullen deze locaties ook in deel 1 moeten zijn opgenomen dan wel tijdens de inspraak naar voren moeten zijn gekomen. Anders zal de rechter deze locaties afwijzen, omdat daarop geen inspraak mogelijk was. Verder is het voor haar de vraag waarom het convenant met de provincies inzake windenergie nog niet is afgesloten. Als het convenant niet voor de zomer getekend wordt, levert dat problemen op vanwege de tijd die nodig is voor de onderhandelingen met gemeenten en de wijziging van streek- en bestemmingsplannen. Zij vreest dat anders de huidige kabinetsperiode als verloren zal moeten worden beschouwd voor het realiseren van windenergie.

In dat verband attendeert zij erop dat bij veel gemeenten nog een groot draagvlak bestaat voor het realiseren van windenergie. Het lijkt haar een goede zaak dat de minister de taakstelling doorvertaalt naar het gemeentelijk niveau. Ook pleit zij ervoor dat gemeenten via een nieuw fonds financiële ondersteuning krijgen bij het realiseren van grotere projecten, bijvoorbeeld voor procesbegeleiding. In de gemeente Pekela kan een windenergieproject voor 40 megawatt worden gerealiseerd, maar de provincie Groningen houdt dit tegen omdat de provinciale taakstelling kan worden gerealiseerd in het havengebied. Wat is erop tegen als boven die taakstelling meer wordt gerealiseerd? Is de minister bereid om dit specifieke geval te bekijken?

Mevrouw De Boer spreekt steun uit voor de liberalisering van de groene markt. In de overgangsfase heeft zij er begrip voor dat veel duurzame energie uit het buitenland wordt geïmporteerd, mits de minister scherp in de gaten houdt dat het daadwerkelijk om duurzame energie gaat. In de overgangsfase is het voor haar ook acceptabel dat deze import voor een deel gefinancierd wordt met de gelden uit REB (regulerende energiebelasting). Nadeel van de import is dat er minder druk is om in Nederland zelf duurzame energie te produceren en dat de hiermee samenhangende CO₂-reductie in mindering wordt gebracht op de reductie in het productieland in kwestie en dus niet op de reductie in Nederland. Daar komt bij dat de boetes die sommige landen heffen, lager zijn dan de voordelen van de REB-gelden. Het is van belang dat de minister op dit punt de vinger aan de pols houdt.

Voorts kan zij zich vinden in de oplossing die is gevonden voor het probleem van de dubbele financiering bij duurzaam opgewekte elektriciteit. Het aan de desbetreffende projecten onttrekken van MAP-gelden – het «ontMAPpen» – betekent dat deze gelden vrijkomen. Om hoeveel geld gaat het en waarvoor is dat bestemd? Het lijkt haar een goede suggestie om deze middelen te gebruiken voor het fonds ter ondersteuning van windenergieprojecten bij gemeenten. Zij is er geen voorstandster van om dit naar de kleinverbruikers terug te sluizen, want dat zou in de praktijk slechts neerkomen op een heel klein bedrag per huishouden. Daar komt bij dat de bijdragen oorspronkelijk ook zijn bedoeld ter stimulering van duurzame energie. Het is dan ook volstrekt terecht om dit voor een dergelijke activiteit te gebruiken.

Zij is het geheel eens met het standpunt van de minister, zoals verwoord in de brief van 10 april jongstleden, dat een herbezinning van het duurzame-energiebeleid noodzakelijk is als de doelstelling van 10% duurzame energie in 2020 buiten beeld zou geraken en dat dan ook moet worden gekeken naar de noodzaak van een eventuele verplichting inzake het aandeel duurzaam door middel van groencertificaten. Daarover zou zij graag aan het eind van 2001 met de minister overleg voeren. Aangezien de doelstelling thans onder druk staat, vindt zij het aanbevelenswaardig als de minister een tussendoelstelling formuleert voor het jaar 2005. Dan wordt goed duidelijk welke problemen er zijn en welke maatregelen moeten worden genomen. Wat betreft de aanscherping van de energieprestatienorm (EPN), zal zij zich in verbinding stellen met de staatssecre-

taris van VROM om te vernemen wanneer en op welke wijze haar motie zal worden uitgevoerd.

Hierna wijst mevrouw De Boer op het probleem rond het toepassen van de EPR (regeling energiepremie) bij zonne-energieprojecten in nieuwbouwwijken. Het probleem is dat de projectontwikkelaar toekomstige kopers moet verplichten dat zij na oplevering van de woningen de energiepremie aanvragen en terugstorten op de rekening van de projectontwikkelaar. Is de minister bereid om in overleg te treden met de gemeenten die daarmee problemen hebben, opdat het probleem wordt opgelost?

Een volgend probleem is dat producenten van windenergie ingevolge de programmaverantwoordelijkheid de plicht hebben om 24 uur van tevoren aan te geven hoeveel stroom zij elk kwartier zullen leveren. Dat is bij windenergie onmogelijk. Is de minister bereid om ook voor dit probleem een oplossing te vinden?

Zij spreekt vervolgens waardering uit voor de brief over waterstof. Bij de brandstofcellen gaat het om een nieuwe, dure en evenzeer noodzakelijke techniek. Is het mogelijk om de REB-gelden voor een deel in te zetten voor deze nieuwe ontwikkeling, bijvoorbeeld voor de plannen in Rijnmond om in een voormalige kunstmestfabriek over te gaan tot grootschalige productie van brandstofcellen?

Tot slot benadrukt mevrouw De Boer dat in deze kabinetsperiode thans het moment van de waarheid is aangebroken ten aanzien van de productie van duurzame energie. Het verheugt haar zeer dat de minister in Europa de fakkeldrager wil zijn op het gebied van windenergie. Op dit moment loopt Nederland echter achter bij Duitsland, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Spanje. Er moet dan ook nog een grote slag worden gemaakt. Zij verneemt dan ook graag hoe de minister hiermee het komend halfjaar aan de gang gaat.

De heer **Van den Akker** (CDA) is het eens met de in het «White paper on renewable energies» van de Europese Commissie beschreven randvoorwaarden. Als men met verhandelbare groencertificaten wil gaan werken, is een harmonisatie van de definitie van «duurzame energie» noodzakelijk. Dat zou ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het wegnemen van gemeenschappelijke knelpunten voor de totstandkoming van één interne markt voor duurzame energie. Wat zijn de mogelijkheden op dit punt?

Hij is voorstander van de invoering van een licht vergunningstelsel voor de levering van duurzaam opgewekte elektriciteit aan consumenten, ook in de periode van tot 2004. Is de minister bereid om dat per Koninklijk besluit te regelen? Ook sluit hij zich aan bij de vraag van mevrouw De Boer over de programmaverantwoordelijkheid voor leveranciers van windenergie. Kan voor hen een uitzondering worden gemaakt?

Voorts verneemt de heer Van de Akker graag of het bij de verhandelbare groencertificaten mogelijk is om te speculeren. Kan de leverancier van groene stroom inderdaad meer elektriciteit verkopen dan hij heeft ingekocht, of omgekeerd? Hoe lang kunnen dergelijke long- of shortposities worden ingenomen? Wanneer en hoe vaak moet dit worden gelijkgetrokken? Op welke wijze wordt in het systeem van groencertificaten bij productiebedrijven de hoeveelheid op het net ingevoerde duurzame energie gemeten? Gaat een netbeheerder naar de productielocatie om die meting te doen? Wanneer komt de regelgeving op dit punt beschikbaar? De productie van duurzaam geproduceerde elektriciteit wordt gestimuleerd doordat een deel van de opbrengst van de REB naar de productiebedrijven terugvloeit. Welk deel betreft dat en wat gebeurt met de rest van de REB?

Hij steunt de door de minister genoemde criteria voor de import van groene stroom, maar hij heeft een voorwaarde inzake het bouwjaar van de installaties gemist. In Italië is bijvoorbeeld de voorwaarde van kracht

dat de installaties niet ouder mogen zijn dan zeven jaar. Het systeem van groencertificaten is ook bedoeld om extra productielocaties tot stand te brengen, opdat aan de stijgende vraag naar groene stroom kan worden voldaan. Ook krijgt hij graag een toelichting op het boetesysteem bij import van groene stroom, want de boetes zijn inderdaad lager dan wat men uit de REB ontvangt. Het systeem kan zelfs de productie van kern-energie stimuleren, doordat men in de landen van herkomst de geëxpor-teerde groene stroom met gebruikmaking van kernenergie compenseert. In dat verband noemt hij het voorbeeld van Frankrijk.

Voorts informeert de heer Van de Akker ernaar hoeveel nog beschikbaar is voor de MAP-bedragen. Is er netto nog 70 à 80 mln gulden beschikbaar? En welk bedrag zal aan de projecten worden onttrokken? In dat kader pleit hij ervoor om de onttrokken gelden terug te geven aan degenen die de bijdragen hebben betaald, te weten de kleinverbruikers.

Vervolgens spreekt hij zijn zorgen uit over de advertentiecampagne van de distributiebedrijven van groene stroom. In de wervingsfolders wordt veel beloofd dat niet kan worden waargemaakt. Het gevaar bestaat dan ook dat de consumenten uiteindelijk bedrogen uitkomen omdat de kosten hoger worden dan in de wervingsfolders stond. Het is zaak om de introductie nu goed te regelen, want een tweede kans krijgt men van de consument niet. Met het oog daarop vraagt hij de minister om een coördinerende en bege-leidende rol te spelen bij de introductiecampagne. Het is immers ook voor de overheid van wezenlijk belang dat de introductie op een goede wijze plaatsvindt, wil zij haar energiedoelstelling realiseren.

Hierna releveert hij dat het gebruik moet worden bevorderd van duurzame energie bij grootschalige projecten «achter de meter». De voorwaarden inzake de REB en de groencertificaten dienen daarop ook te worden toegespitst.

In de brief van de minister over waterstof heeft hij de ambitie van de regering en een daarop gericht actieprogramma gemist. Nieuwe gebruiks-ketens van zuivere waterstof zullen niet ontstaan en ook het bijmengen met aardgas zal niet worden toegepast zolang grootschalige transport-infrastructuur voor waterstof ontbreekt. Wat zijn volgens de minister de condities voor de aanleg, de exploitatie en het beheer van de infrastruc-tuur? Moet dit aan de private sector worden overgelaten of tot het publieke domein behoren? In tegenstelling tot wat in de brief staat vermeld, is nog veel onderzoek nodig voordat het aardgasnet kan worden gebruikt voor het bijmengen met waterstof. Onduidelijk is nog wat de implicaties van bijmenging zijn voor huishoudens en industrie. Er zijn ook nog geen veiligheidsnormen in dezen ontwikkeld. Is de minister bereid om op dit gebied met stimulerende maatregelen te komen? Als CO₂ op de productielocatie wordt opgevangen en waterstof op een goede manier kan worden gebruikt, kan de CO₂ ook worden teruggeïnjecteerd in de bodem, hetgeen de druk in de aardgasvelden op peil kan houden en de winning van de restvoorraden aardgas beter mogelijk maakt. De vraag is hoezeer de aardgasreserve zou toenemen als daarvan echt werk wordt gemaakt. Tevens pleit hij ervoor om na te gaan in hoeverre het nultarief in de REB kan worden toegepast bij het gebruik van waterstof.

De heer **Van Dijke** (ChristenUnie) vraagt allereerst of de minister met hem van mening is, dat de bouw van duurzame-energiecapaciteit nog te weinig prioriteit krijgt van grote producenten. Te betreuren is ook dat de overheid het streefgetal inzake de toepassing van zonne-energie in nieuw-bouwwijken heeft losgelaten. Wat stelt het kabinet daartegenover ter stimulering van de zon-PV-installaties? De nationale doelstelling, dat het aandeel van duurzame energie in 2020 10% van het totale energieverbruik moet bedragen, kan niet afhankelijk worden gemaakt van de marktvraag. Het aanbod moet sterker worden gestimuleerd, want dat moet aan de vraag voorafgaan. Overigens blijft ook de energiebesparing een belangrijk

doel, vooral ook gelet op een rechtvaardige verdeling van het energie-verbruik per wereldburger.

Gezien de doelstelling om in 2010 te komen tot een aandeel duurzame elektriciteit van 9%, is het van groot belang om snel meer windmolens te bouwen, ook op landlocaties. De schade aan natuur en landschap moet worden beperkt door het kiezen van een juiste locatie. Helaas biedt de Vijfde nota over ruimtelijke ordening geen optimale garanties om dit soort schade te voorkomen. Gezien de opmerkingen van de MER-commissie over de representativiteit van het NSW ten opzichte van offshoreparken, kunnen de leerresultaten van het NSW-experiment slechts gedeeltelijk worden toegepast bij een offshorepark. Het is ook moeilijk te begrijpen dat tegelijkertijd een demonstratiewindpark en een offshorewindpark mogen worden gebouwd. Kunnen de leereffecten dan nog leiden tot aanpassingen in het offshoreproject? Veel technische en natuureffecten kunnen pas over langere tijd worden geconstateerd. Wat vindt de minister in dat licht van een gefaseerde aanleg, te beginnen met een klein en gevarieerd NSW? Moet de economische rentabiliteit op dit punt wel het zwaarst wegen? Overigens is hij er geen voorstander van om het private offshoreproject uit te stellen tot de realisering van het NSW, gezien het feit dat private partijen daartoe het initiatief hebben genomen en menen dit project te kunnen realiseren. Tevens moet worden voorkomen dat het NSW vertraging ondervindt van de komst van het offshorewindpark. Voorts memoreert de heer Van Dijke dat de brief van de minister weinig informatie oplevert over de wijze waarop andere landen het aanbod van duurzame energie bevorderen. Hij verzoekt derhalve om een overzicht van de beslissende factoren op basis waarvan landen als Denemarken en Duitsland thans nog een koppositie innemen, alsmede van de maatregelen die nodig zijn om deze achterstand in te lopen. Waarom heeft het kabinet de doelstelling van een aandeel duurzame energie van 12%, zoals de Europese Commissie voorstelde, in een percentage van 9 veranderd? Vervolgens benadrukt hij het belang van voldoende beschikbaarheid van groene stroom. De consument moet erop kunnen vertrouwen dat die groene stroom uit betrouwbare bron afkomstig is. Wie zijn daarvoor straks verantwoordelijk? Een cruciaal instrument voor het stimuleren van voldoende capaciteit zijn de REB-opbrengsten. Kan de minister bevestigen dat dit ook het beleidsdoel is van het nultarief in de REB, dat voldoende toezicht wordt gehouden op de besteding van de teruggesluisde REB en dat dit geld daadwerkelijk wordt geïnvesteerd in duurzame energie? Op welke wijze kunnen de netbeheerders zekerstellen dat de gemeten hoeveelheid elektriciteit daadwerkelijk duurzaam is opgewekt? Daarnaast vraagt de heer Van Dijke hoe bij het certificatenstelsel wordt voorkomen dat een snel groeiende vraag naar groene stroom wordt opgevangen door import. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat hierdoor de prikkel tot investeringen in de Nederlandse duurzame-energievoorraad wegvalt. Het Wereldnatuurfonds heeft ook zorgen geuit over de onduidelijke herkomst van stroom.

Vervolgens krijgt hij graag inzicht in de verantwoordelijkheid voor levering van duurzame elektriciteit tussen 1 juli en 1 januari 2002. Het contract is gesloten met de leverancier, maar fysiek wordt de stroom door een ander geleverd. Begrijpt de klant dat zijn vaste energiebedrijf toch nog verantwoordelijk blijft voor de storing?

Tot slot spreekt hij zijn aarzeling uit over de suggestie om REB-gelden in te zetten voor initiatieven op het gebied van waterstof. Waterstof is immers geen vorm van duurzame energie. Dat neemt niet weg dat de ontwikkelingen op dit punt wel stimulering verdienen. Ziet de minister daar mogelijkheden voor? Wat is haar visie op de betekenis van waterstof voor de toekomstige energievoorziening?

De heer **Klein Molekamp** (VVD) constateert dat Nederland achterblijft bij de geformuleerde doelstellingen inzake het aandeel duurzame energie,

wat met name wordt veroorzaakt door een gebrek aan aanbod. Derhalve is het een goede zaak dat de liberalisering van de groenestroommarkt per 1 juli van kracht wordt. Het is jammer dat de datum van 1 januari 2001 niet haalbaar was. Zijn daardoor projecten niet van start gegaan? Richt het ministerie van EZ zich ook op initiatieven van kleinere leveranciers? De komende periode vindt levering immers nog plaats via de grotere distributeurs.

Vervolgens spreekt hij er zijn verbazing over uit dat in Europees verband een hogere doelstelling voor Nederland is vastgesteld, terwijl Nederland de huidige doelstelling al niet haalt. De doelstelling voor het aandeel duurzame elektriciteit in 2010 is bijvoorbeeld van 8,5% naar 9% verhoogd. Van belang is dat het systeem van verhandelbare groencertificaten in Europees verband snel van de grond komt, maar bestaat hierdoor niet het gevaar dat Nederlandse projecten worden stopgezet? Wordt dit veroorzaakt door het feit dat de kostprijs in Nederland hoger is dan in de buurlanden? Zo ja, welke maatregelen kunnen worden genomen om dat tegen te gaan? Ook stelt hij de vraag aan de orde waar de grens ligt tussen nationale stimulering en Europese stimulering. Op welke onderdelen kunnen de maatregelen elkaar versterken en op welke punten leidt dit tot een afschuifstelsel?

De heer Klein Molekamp vraagt ook waarom de financiële middelen op het NSW geconcentreerd zijn, terwijl dit project eenmalig is en verder alleen maar offshoreprojecten worden toegestaan. Is het vergunning-technisch haalbaar om bij het NSW in 2003 te starten met bouwen en in 2002 orders te plaatsen? Hij is van mening dat moet worden voorkomen dat offshoreprojecten vertraging oplopen als gevolg van het NSW, zeker als deze projecten op commerciële basis kunnen worden gerealiseerd. Overigens geeft hij het groene licht voor het realiseren van het NSW, ondanks de bezwaren die daartegen zijn ingebracht. De initiatieven van E-Connection vormen voor hem geen aanleiding om daarover een ander standpunt in te nemen.

Ook informeert hij ernaar welke provincies bij windenergie op landlocaties reeds hun medewerking hebben toegezegd en welke niet. Hoeveel procent van de windenergiedoelstelling kan daarmee worden gerealiseerd? Er is terecht gekozen voor een decentraal model met een grote rol van de provincies, maar een goede voortgangscонтроle is daarbij essentieel. Heeft de minister overwogen om de provinciale windenergieconvenanten te verbreden naar algemene duurzame-energieconvenanten met de provincies, waardoor de provincies kunnen kiezen tussen de verschillende vormen van duurzame energie?

Vervolgens verneemt hij graag de stand van zaken bij de ontwikkeling van de warmte-infrastructuur in Nederland. Dat betreft dan niet alleen de warmtekrachtkoppeling, maar ook de levering van duurzame warmte aan burgers en bedrijven. Wordt er nog steeds gedacht aan het ontwikkelen van een grootschalig leidingnet in het Rijnmondgebied? Heeft de minister ook gekeken naar de mogelijkheden van het opbouwen van waterstof-infrastructuur in Nederland, eventueel te beginnen in Rijnmond? Wordt in de ICES-discussie ook aandacht besteed aan de opbouw van warmte- en waterstofinfrastructuur?

Tot slot memoreert de heer Klein Molekamp dat bij de ontwikkeling van brandstofcellen nieuwe technieken moeten worden ontwikkeld. Bij het project van Proton Chemie gaat het evenwel niet om nieuwe technieken, maar om nieuwe toepassingsmogelijkheden voor waterstof. Met de PvdA en het CDA is hij van mening dat een REB-vrijstelling in dezen een enorme stimulans kan betekenen. In oktober 2000 is hierover een brief geschreven naar staatssecretaris Bos van Financiën, die nog niet is beantwoord. Wil de minister bevorderen dat de staatssecretaris deze brief nog deze maand beantwoordt en dat de Kamer daarvan een afschrift krijgt?

De heer **Van Walsem** (D66) steunt zowel het NSW als het offshoreproject van E-Connection, gelet op het feit dat de windenergieproductie nog steeds achterblijft bij de doelstelling. Op welke wijze kan tegemoet worden gekomen aan de bezwaren van omwonenden van het NSW inzake de kustlijnvervuiling? Welke criteria worden aangelegd bij de keuze van deelnemers, met name met het oog op de subsidieverstrekking? Vervolgens attendeert hij erop dat bij de MAP-gelden niet alleen sprake is van het onttrekken van gelden aan projecten, maar ook van een onderuitputting. Hij heeft geen bezwaar tegen terugsluizen van de gelden naar de burger, maar evenmin tegen de suggestie van mevrouw De Boer. Met deze suggestie worden de gelden immers ook uitgegeven voor de oorspronkelijke doelstelling.

Hierna releveert hij dat het Europees Parlement zich thans bezighoudt met de definitie van «duurzame energie». In dat verband benadrukt hij het belang van het project van Demkolec. Hij verzoekt de minister dan ook om in Europees verband tot uitdrukking te brengen dat het gebruik van biomassa een zeer gewenste vorm van energieopwekking is.

Ook de heer Van Walsem onderstreept het belang van een beperking van het energieverbruik. Met het waterzijdig inregelen van CV-installaties kan op dit punt een grote winst worden behaald. Daarmee kan een besparing van 20 tot 25% worden bereikt, hetgeen ook mogelijk is bij bestaande bebouwing. Alle tot nog toe uitgevoerde projecten waren succesvol. Tot slot benadrukt hij dat het in het kader van de liberalisering van de energiemarkt essentieel is dat lidstaten geen subsidie meer mogen geven voor niet-duurzame vormen van energieopwekking. Ook brengt hij onder de aandacht dat de minister nog over het middel beschikt om een bepaald percentage duurzame energie verplicht te stellen. Wat is de houding van de minister tegenover een dergelijke verplichting?

Antwoord van de regering

De **minister** benadrukt allereerst dat de overheid zich ook in een geliberaliseerde energiemarkt onverkort moet richten op een duurzame energiehuishouding. In de transitiefase mag van de overheid ook worden verwacht dat zij daarin de regierol vervult in brede zin. Dat betreft dan niet alleen de duurzame energie, maar ook het zuinig omgaan met energie, met grond- en hulpstoffen en dergelijke. Ook een betrouwbare levering maakt daarvan onderdeel uit. De doelstellingen uit de Derde Energienota uit 1995 staan nog recht overeind: in 2020 een 33% hogere energie-efficiency en 10% van het energieverbruik gebaseerd op vernieuwbare bronnen. Zij is bereid na te denken over de suggestie van mevrouw De Boer inzake het opnemen van een tussendoelstelling voor 2005. Volgens de langetermijnvisie op de energievoorziening (LVTE) zullen biomassa en windenergie uiteindelijk de belangrijkste dragers zijn voor de realisatie van de 10%-doelstelling. Op deze doelstelling wordt dan ook een vraaggericht, generiek en marktconform instrumentarium ingezet. Een aanbodgericht beleid kan alleen aanvullend zijn en komt in aanmerking als met de vraaggerichte instrumenten de doelstelling niet wordt gehaald. Bij aanbodstimulering wordt gekeken naar het oplossen van de RO- en de milieuproblematiek van de productie van duurzame energie, alsmede naar een verdere verbetering van de prijs-prestatieverhouding. Vervolgens deelt zij mede dat in het kader van de liberalisering van de groene markt binnenkort een regeling zal worden gepubliceerd inzake de meetprocedure, de toekenning van groene certificaten en de in het buitenland opgewekte duurzame elektriciteit. Met de opening van de groene markt wordt beoogd een extra impuls te geven aan het bereiken van de duurzame-energie-doelstelling. Als het Europees Parlement er evenwel op initiatief van de Groenen toe besluit de definitie van duurzame energie in de ontwerprichtlijn duurzame energie te verenigen, dan zal Nederland zijn doelstelling ook moeten herzien. De huidige ontwerprichtlijn sluit aan bij

de thans in Nederland gehanteerde definitie, maar met een engere definitie zal het gebruik van biomassa niet meer als duurzaam worden aangemerkt. Ook het gebruik van organisch afval bij Demkolec zou dan niet meer onder de definitie van de richtlijn vallen. Met het oog daarop doet zij een beroep op de Kamerfracties bij hun collegae in het Europees Parlement aan te dringen op aanvaarding van de ontwerp-richtlijn zoals die nu voorligt. Het EU-fonds voor duurzame energie is nog niet concreet uitgewerkt. Naar haar opvatting kan dit fonds alleen een functie krijgen ter stimulering van onderzoek, maar in dat geval kan dit beter worden opgenomen in het zesde kaderprogramma.

De minister heeft er geen bezwaar tegen dat op termijn sprake zal zijn van een aanzienlijke toename van import en mogelijk ook export van duurzame elektriciteit, maar in de transitiefase is zij op dit punt terughoudend vanwege het vooralsnog ontbreken van een «level playing field». In de brief van 8 maart is een aantal criteria genoemd voor het verstrekken van groencertificaten voor in het buitenland opgewekte groene elektriciteit, maar het is niet zeker of deze criteria voldoende zijn om grootschalige import van duurzame elektriciteit van bestaand productievermogen te voorkomen. Uitgangspunt is dat de productie van duurzame elektriciteit wordt bevorderd. Zij sluit het niet uit dat een restrictiever beleid noodzakelijk is. Hierover vindt overleg plaats met het departement van Financiën. In elk geval dient een adequate controle op de duurzaamheid van in het buitenland opgewekte elektriciteit verzekerd te zijn. Ook op de import van duurzame elektriciteit zullen de normale reciprociteitsregels van de Elektriciteitswet van toepassing zijn. Het leveren van geïmporteerde duurzame elektriciteit aan Nederlandse kleinverbruikers is op basis van deze regels alleen mogelijk als in het exporterende land de kleinverbruikers ook een keuzevrijheid hebben, zoals op dit moment alleen nog het geval is in Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Finland en Noorwegen. Import uit andere lidstaten is dan ook nog niet mogelijk. Er moet ook snel helderheid komen over de vraag hoe moet worden omgegaan met reeds bestaande importcontracten. Ook de uit het buitenland geïmporteerde energie, uit welke bron ook, wordt betrokken bij de berekening van de Nederlandse CO₂-emissie. In die zin is import niet nadelig voor het bereiken van de voor Nederland geldende doelstelling op dit punt. Voorts benadrukt zij dat afspraken over duurzame energie met derden zakelijk moeten zijn. Intenties of vage toezeggingen zijn echt onvoldoende. In de convenanten moet dan ook sprake zijn van stevige afspraken en afrekenbare resultaten. Zij verwacht voor de komende zomer een bestuursovereenkomst met de provincies en de VNG te kunnen afsluiten over windenergie die naar verwachting voldoende harde afspraken zal bevatten, ook over de inzet van aanwijzingsbevoegdheden. In de bestuursovereenkomst zal geen maximumtaakstelling, maar een minimumtaakstelling voor de provincies worden opgenomen. Met de provincie Groningen zal dan ook contact worden opgenomen over het project in de gemeente Pekela. Voor ondersteuning van gemeenten op dit punt worden gelden beschikbaar gesteld via het BANS, via de NOVEM en ook via de bestuursovereenkomst. Zij zal zich evenwel beraden over de suggestie van mevrouw De Boer inzake een fonds op dit punt. VROM is met de gemeenten en provincies in overleg over het afsluiten van een klimaatconvenant. De bedoeling is dat beide convenanten elkaar versterken.

Ook wijst zij erop dat in de Vijfde nota over ruimtelijke ordening het beleidskader voor de windenergie op landlocaties is geformuleerd. In deel 3 van de nota zullen de feitelijke uitvoeringsbesluiten worden opgenomen. Er wordt thans met andere departementen overleg gevoerd over het aanwijzen van voorkeursgebieden voor windenergielocaties op zee, die in deel 3 van de nota zullen worden vastgelegd. Zij is ervan overtuigd dat de ontwikkeling van windenergie op zee het best tot haar recht komt met het NSW, zoals vastgelegd in deel 3 van de PKB op dit punt. De

commissie-Verbruggen heeft ook unaniem positief geadviseerd over dit project. Als de Kamer de PKB snel vaststelt, kan men ook snel starten met de bouw van het NSW. Het demonstratieproject zal buitengewoon veel informatie opleveren over de techniek en de natuuren milieueffecten. Zij voelt er echter niet voor om een slot op de deur te doen voor het offshore-project van E-Connection, dat de normale vergunningprocedure zal moeten doorlopen. Evenmin is het gewenst dat het NSW vertraging ondervindt van het project van E-Connection, zeker ook gezien het hoge afbreukrisico bij dat laatste project. Er is immers nooit ervaring opgedaan met een windmolenpark op grote afstand van de kust. De tenderregeling voor het NSW zal zo mogelijk nog voor de zomer worden gepubliceerd, mits de PKB dan behandeld is. Als criteria daarbij wordt gedacht aan de kwaliteit van het project zelf, de kwaliteit van het consortium en financiering, de demonstratiewaarde en de gevraagde subsidie. Het is dan ook nog niet zeker of het gehele subsidiebedrag van 60 mln gulden noodzakelijk is. Over de programmaverantwoordelijkheid wordt thans overleg gevoerd tussen de netbeheerders en de leveranciers van windenergie. Naar verwachting zal er snel een oplossing worden gevonden voor het geconstateerde probleem op dit punt.

Zij bevestigt voorts dat Duitsland en Denemarken meer resultaat boeken op het punt van windenergie dan Nederland, hetgeen voor een deel is te verklaren uit het feit dat deze landen eenvoudiger geschikte locaties kunnen aanwijzen. Sommige provincies en gemeenten in Nederland stellen zich hierbij te terughoudend op. Daar komt bij dat in Nederland veel procedures moeten worden doorlopen voordat een project kan worden gerealiseerd. Er zijn overigens ook veel lidstaten die slechtere resultaten boeken dan Nederland.

Ook deelt zij mede dat voor het meten een goede procedure van kracht is. De producent van duurzame elektriciteit verzoekt de regionale netbeheerder om de hoeveelheid duurzame elektriciteit te meten die in een bepaalde periode op het net is ingevoerd. Vervolgens meet de regionale netbeheerder die hoeveelheid stroom, waarbij hij zich er via een administratief onderzoek of een onderzoek ter plaatse van moet vergewissen dat de stroom daadwerkelijk op een duurzame wijze geproduceerd is. Bij biomassa is ook een accountantsverklaring noodzakelijk om het groenpercentage te onderbouwen. De teruggaaf van de REB-heffing vindt pas plaats nadat men groene stroom heeft geproduceerd. REB wordt geheven over het fossiele energieverbruik van kleinverbruikers; daarbij gaat het om circa 5 mld gulden per jaar. De duurzame energie is van deze heffing uitgesloten, waarmee ongeveer 90 mln gulden per jaar is gemoeid. Voor de terugsluizing naar de opwekkers van duurzame energie wordt ongeveer 75 mln gulden per jaar bestemd. De rest van de opbrengst van de REB-heffing wordt via de loon- en inkomstenbelasting teruggesluisd. Bij de opwekking van energie «achter de meter» wordt geen REB-heffing toegepast.

Hierna releveert de minister dat het ministerie van EZ een aantal acties in voorbereiding heeft om de markt van groene stroom voor de consument doorzichtiger te maken, zoals geformuleerd in het voorlichtingsplan groene energie. Daarbij wordt gedacht aan publicaties in advertenties en op internet. Met de Consumentenbond wordt overleg gevoerd over zijn mogelijke rol bij het volgen van de markt. Het projectbureau duurzame energie zal ook worden ingeschakeld bij het beantwoorden van vragen van de consument. Het platform versnelling energieliberalisering zal de markt de komende maanden monitoren en ook de kennis van de consument meten. Duidelijk is dat hierbij ook een belangrijke taak en verantwoordelijkheid ligt voor de marktpartijen zelf. Bedrijven weten over het algemeen ook heel goed hoe zij het reclamemiddel moeten aanwenden voor een goed resultaat. Naar verwachting zal ter bescherming van de consument per 1 januari 2002 een licht vergunningstelsel worden ingevoerd, hetgeen thans onderwerp van overleg is. Het innemen van long- of

shortposities is in principe niet mogelijk, want bij de certificatenbank TenneT mag men niet rood staan. Kleine producenten kunnen goed participeren in het eenvoudig en laagdrempelig opgezette certificatensysteem; er zal ook op worden toegezien dat deze kleine producten de kans krijgen. De leverancier van groene stroom is als contractpartij van de consument verantwoordelijk voor het oplossen van storingen en dergelijke, maar in de praktijk zal de netbeheerder dergelijke storingen opheffen.

De minister ziet waterstof als een nuttige drager voor technologische vernieuwingen richting duurzaamheid. Waterstof is op zich evenwel geen vorm van duurzame energie. REB-faciliteiten zijn nu niet bestemd voor klimaatneutrale energiedragers. Zij is er geen voorstander van de wetgeving op dit punt te veranderen ten behoeve van één specifiek project van Proton Chemie. In antwoord op een suggestie van de heer Klein Molekamp om de REB ook toe te passen bij klimaatneutrale toepassings-technieken, wijst zij erop dat dit een fundamentele herziening zou inhouden van de huidige REB-regeling. Het is bekend dat mengsels van aardgas en waterstof op dit moment nog niet 100% veilig zijn. Er is wel een discussie gaande over het beter benutten van de bestaande gasvelden. Derhalve zijn de Gasunie en Gastec in gesprek over het gebruikmaken van waterstof in relatie tot CO₂-injectie in de bodem. Zij zegt toe dat de Kamer op dit punt meer informatie zal ontvangen als de gesprekken hierover zijn afgerond. Daarbij zal dan ook de visie van de regering op dit punt worden geformuleerd. Over het warmteleveringsproject in Rijnmond wordt inmiddels opnieuw overleg gevoerd tussen provincies, stadsregio en het bedrijfsleven.

Zij bevestigt dat de koper van een nieuwbouwwoning de EPR-premie pas na de oplevering van de woning kan aanvragen. Dit systeem sluit ook aan bij het principe dat de koper zoveel mogelijk zeggenschap krijgt over wat hij koopt. Projectontwikkelaars willen zelf de premie ontvangen en zoveel mogelijk zekerheid bij de start van een woningbouwproject. Dit past slecht bij de EPR-systematiek. Als de EPR evenwel onvoldoende stimulerend werkt, dan moet in overleg met Financiën en VROM worden gekeken naar mogelijkheden voor directe subsidiëring van projectontwikkelaars. Zon-PV wordt gestimuleerd via convenanten, demonstratieprojecten en de EPR voor particulieren. De meest recente regeling is behoorlijk succesvol. In relatie tot de doelstelling voor 2020 is de bijdrage van zon-PV evenwel behoorlijk beperkt. Zonne-energie brengt ook hoge kosten met zich en een aanzienlijk ruimtebeslag, vergeleken met windenergie. Van belang is evenwel dat research en development op dit punt gestimuleerd blijft. De NOVEM heeft een aantal demonstratieprojecten voor het waterzijdig inregelen van CV-installaties.

Het is nog onbekend hoeveel geld uiteindelijk beschikbaar komt uit de «ontMAPping». Er wordt thans met de energiebedrijven en EnergieNed onderhandeld over aard en omvang van de MAP-stroom. De indicatie is dat het gaat om 700 miljoen kilowattuur per jaar. Uiteindelijk zal hierover een convenant tussen EZ en EnergieNed moeten worden gesloten, waarvan ook de bestemming van de MAP-gelden onderdeel zal uitmaken. Naar verwachting gaat het daarbij om een bedrag van rond de 100 mln gulden. Als dit geld kan worden gebruikt binnen de grenzen waarvoor het ooit was bedoeld, dan is daar niets op tegen. Als dat niet mogelijk blijkt, dan moet het geld terug naar de burger.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van den Akker** (CDA) vraagt of de Vinex-locaties inderdaad voor de helft worden ingericht met zonnepanelen, zoals de Kamer bij motie heeft uitgesproken.

De heer **Van Dijke** (ChristenUnie) begrijpt uit de beantwoording dat gemeenten en provincies niet staan te trappelen bij het realiseren van

windenergie. Licht het dan niet voor de hand om deze overheden met meer pressie bij de taakstelling te houden, bijvoorbeeld door te wijzen op het mogelijk toepassen van de aanwijzingsbevoegdheid? Verder verneemt hij graag welke volgtijdelijkheid de minister in de komende twee jaar voor ogen heeft bij het realiseren van het NSW en het offshoreproject.

De heer **Klein Molekamp** (VVD) krijgt graag nog een reactie op zijn vraag naar de beantwoording van de brief over de REB-heffing op het project van Proton Chemie door staatssecretaris Bos. Ook spreekt hij de hoop uit dat de minister het project van E-Connection met eenzelfde enthousiasme bejegent als het NSW.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) vindt het van belang dat de minister het offshoreproject ook de ruimte geeft. Zij heeft immers problemen met de locatiekeuze voor het NSW. Zij geeft de voorkeur aan de locatie bij IJmuiden-West.

Hierna wijst zij erop dat het verbranden van mest voor de energie-opwekking volgens haar fractie niet als duurzaam moet worden beschouwd. Wellicht dat de Groenen in het Europees Parlement op dat punt ook een voorbehoud maken.

Uit de brief van 10 april begrijpt zij dat de minister de motie inzake een verplichte etikettering naar de herkomst van stroom niet wenst uit te voeren. Haar fractie zal zich derhalve beraden op de mogelijkheid van een initiatiefwetsvoorstel. Het is evenzeer teleurstellend dat de minister een verplicht aandeel duurzame energie weer voor zich uit schuift. In dat kader bepleit zij om de verplichting zo snel mogelijk in te voeren.

Mevrouw **De Boer** (PvdA) is van mening dat zoveel mogelijk windmolenparken moeten worden ingericht, maar wel volgens de procedures die daarvoor staan en in overeenstemming met de afspraken met initiatiefnemers. Het doet haar deugd dat de minister overweegt om een tussen-doelstelling te formuleren. Zij gaat ervan uit dat dit tot een positieve uitkomst zal leiden. Het is evenzeer van belang dat de minister erkent dat in 2001 echt een slag moet worden geslagen, wil de huidige kabinetsperiode niet als verloren moet worden beschouwd bij het realiseren van duurzame energie. Ten aanzien van het fonds ter ondersteuning van het procesmanagement bij gemeenten voor windenergie overweegt zij een motie in te dienen. Tot slot onderstreept zij dat het van groot belang is dat de fracties in de Kamer nagaan waarom hun partijgenoten in provinciale staten en gemeenteraden onvoldoende enthousiast reageren inzake het tot stand brengen van windmolenparken.

De **minister** brengt allereerst onder de aandacht dat reeds 100 000 zonnepanelen zijn geplaatst. In Nederland komt binnenkort ook het grootste project ter wereld te staan. De vraag blijft overigens of zonne-energie nu wel de oplossing is, gezien de hoge kosten ervan. Zij blijft dan ook bij haar standpunt in dezen.

Zij betreurt het zeer dat mevrouw Vos de locatiekeuze voor het NSW nu weer in twijfel trekt. De locatie IJmuiden-West lag te ver uit de kust. Zij gaat ervan uit dat het NSW-project iets eerder van start zal kunnen gaan dan het offshoreproject. Dat hangt ook af van de termijn van behandeling die de Kamer voor de PKB kiest.

Zij zegt voorts toe bij staatssecretaris Bos te zullen informeren naar de beantwoording van de brief inzake Proton Chemie.

Ten aanzien van de definitie in de conceptrichtlijn duurzame energie memoreert zij dat de Groenen in het Europees Parlement hebben voorgesteld om geheel artikel 1bis te schrappen. Dat betekent dat het verbranden van afval en mest ten behoeve van de energieopwekking niet meer als duurzaam wordt aangemerkt. Dat is tamelijk dramatisch voor de Nederlandse situatie.

Met mevrouw De Boer is zij van mening dat windmolenparken zo snel mogelijk moeten worden gerealiseerd, uiteraard conform de procedures die daarvoor staan. Zij gaat er voorts van uit dat het procesmanagement bij gemeenten met name moet worden gestimuleerd bij grote projecten. Via de NOVEM kan men echter wel degelijk in aanmerking komen voor projectbegeleiding. In het komende convenant wordt ook gesproken van bestuurlijke begeleiding. Ook in het klimaatconvenant worden daarover met gemeenten nadere afspraken gemaakt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Biesheuvel

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Tielens-Tripels